

Ο ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΗ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ: ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ ΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ

Σταυρούλα Τσιπλάκου^α, Σπύρος Αρμოსτής^β, Δημήτρης Μιχελιουδάκης^γ,
Αμαλία Μόζερ^δ & Σπυριδούλα Μπέλλα^ε

*Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου^α, Πανεπιστήμιο Κύπρου^β, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο
Θεσσαλονίκης^γ, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών^{δ, ε}*

In Modern Greek the Past Perfect has the principal reading of **past in the past** as well as an innovative **remote past** reading. Our recent variationist study examined the differences in the semantics of the Past Perfect in Standard and Cypriot Greek; a major finding was that in Cypriot Greek an innovative Past Perfect is emerging which is unlike the Standard Greek one in that it can appear in positions in the narrative sequence where the **past in the past** reading is semantically odd or unacceptable; this indicates that in Cypriot Greek the innovative Past Perfect is a variant of the Simple Past. However, the data also provided strong indications for apparently similar innovative uses of the Past Perfect in Standard Greek as well. In this study, using both naturalistic data and data from grammaticality judgement tasks, we explore further the semantic properties of the innovative Past Perfect in both varieties. The data suggest that for Standard Greek speakers the relevant semantic property may be the availability of an accomplishment/result-state component in the Past Perfect predicates, coupled with the availability of temporal specifications that aid the recovery of the prototypical interpretation **past in the past**. In contrast, in Cypriot Greek the innovative Past Perfect shows comparable rates of acceptability irrespective of the semantic properties of the predicates, or of the availability or unavailability of temporal specifications, confirming our initial hypothesis that the relevant properties of the Standard Greek Past Perfect are still not an integral part of the Cypriot Greek koine.

Keywords: language contact, diglossia, innovation, past perfect, Aktionsart

1. Εισαγωγή

Σε προηγούμενες εργασίες (Tsiplakou et al. 2019, Τσιπλάκου κ. ά. 2019) εξετάσαμε τις σημασιολογικές και πραγματολογικές διαφορές μεταξύ του υπερσυντέλικου στην πρότυπη/κοινή¹ Νέα Ελληνική και του αναδυόμενου υπερσυντέλικου στη σύγχρονη κυπριακή

---

¹ Στην εργασία αυτή δεν εξετάζουμε τη διαφορά μεταξύ των δύο όρων και του τρόπου χρήσης τους όσον αφορά τη Νέα Ελληνική, ένα τεράστιο και εν πολλοίς ανοικτό ζήτημα· σημειώνουμε

κοινή. Ένα βασικό εύρημα ήταν ότι ο νεοτερικός υπερσυντέλικος της κυπριακής κοινής διαφέρει από αυτόν της πρότυπης Νέας Ελληνικής, καθώς μπορεί να εμφανίζεται σε σημεία της αφήγησης όπου η σημασία **προτερόχρονο στο παρελθόν** είναι σημασιολογικά μη αποδεκτή, και αυτό αποτελεί ένδειξη ότι στην κυπριακή κοινή ο νεοτερικός υπερσυντέλικος είναι μια απλή παραλλαγή του αορίστου. Ωστόσο, τα δεδομένα μας παρείχαν επίσης ισχυρές ενδείξεις για φαινομενικά παρόμοιες νεοτερικές χρήσεις του υπερσυντέλικου ως αορίστου και στην πρότυπη Ελληνική. Στην εργασία αυτή εξετάζουμε ποσοτικά δεδομένα από ερωτηματολόγια (αποφάνσεις περί γραμματικότητας) και διερευνούμε περαιτέρω τις σημασιολογικές ιδιότητες του νεοτερικού υπερσυντέλικου και στις δύο ποικιλίες, καθώς και τους κοινωνιογλωσσικούς παράγοντες που επηρεάζουν την ποικιλότητα στις νεοτερικές ή μη χρήσεις του χρόνου αυτού.

2. Ο υπερσυντέλικος στις δύο ποικιλίες

2.1. Η κυπριακή κοινή: μια αναδυόμενη μεικτή/υβριδική ποικιλία

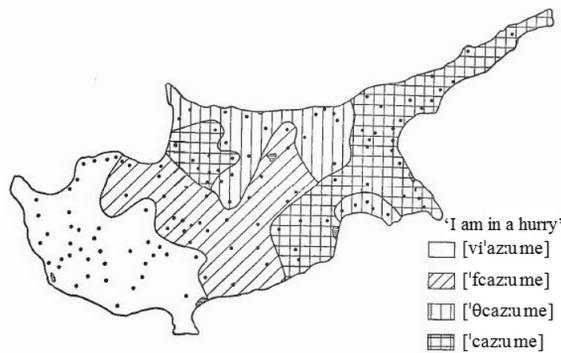
Εδώ και αρκετά χρόνια, σε μια σειρά από έρευνες έχει υποστηριχθεί ότι στην Κύπρο αναδύεται μια **κοινή** (koine) ποικιλία, ως αποτέλεσμα **ισοπέδωσης** (levelling) των τοπικών υποποικιλιών και **σύγκλισης/πρόσκλισης**² (convergence/advergence) προς την **υπερκείμενη πρότυπη** ποικιλία (roofing standard· βλ. Mattheier 1996· Hinskens et al. 2005· Cerruti & Tsiplakou 2020· Tsiplakou & Armostis 2020). Καθώς η πρόσκλιση δεν είναι πλήρης, η κυπριακή κοινή έχει τα γνωρίσματα μιας **ενδιάμεσης** (intermediate· βλ. Cerruti & Tsiplakou 2020 και Bellmann 1998) ποικιλίας, με πιο χαρακτηριστικό την εμφάνιση μεικτών ή υβριδικών μορφών και δομών, μια από τις οποίες είναι και ο νεοτερικός κυπριακός υπερσυντέλικος.

ωστόσο ότι είναι συνήθης πρακτική η αναφορά στην πρότυπη ποικιλία (Standard Greek) ως Κοινή. Στην εργασία αυτή αναφερόμαστε στην πρότυπη ποικιλία.

² Ο δεύτερος όρος (Mattheier 1996) είναι ακριβέστερος στην περίπτωση της κυπριακής κοινής, καθώς η κυπριακή κοινή και η πρότυπη Ελληνική δεν συγκλίνουν αμοιβαία αλλά η κυπριακή ποικιλία συγκλίνει προς την κοινωνιογλωσσικά υπερκείμενη πρότυπη (Τσιπλάκου 2021).

Παλαιότερες έρευνες για την κυπριακή ποικιλία την περιγράφουν ως ένα γεωγραφικό ή οριζόντιο συνεχές. Έτσι, ο Κοντοσόπουλος (1970: 105) υποστηρίζει ότι η διάλεκτος διαιρείται σε 18 γεωγραφικές διαλεκτικές ζώνες, ενώ η τοπική ποικιλία που ξεχωρίζει ως πιο πρότυπη είναι αυτή της Μεσαορίας. Αντίστοιχα, ο Newton (1972) συνέλεξε προφορικά δεδομένα από 128 χωριά της Κύπρου και εντόπισε ποικίλες πραγματώσεις πολυάριθμων φωνολογικών μεταβλητών (οι οποίες ωστόσο παρουσιάζουν αρκετή επικάλυψη και είναι δύσκολο να χαρακτηριστούν ως ισόγλωσσα), όπως, για παράδειγμα, στον Χάρτη 1, που παρουσιάζονται εναλλακτικές προφορές του ρήματος *βιάζομαι* (όπως [vi'az:ume], [fcaz:ume], [c:az:ume] και [c^h:az:ume]):

Χάρτης 1: Τοπικές προφορές του ρήματος *βιάζομαι* (Newton 1972: 205 [Map 18])

Πρόσφατες έρευνες ωστόσο έχουν διατυπώσει την υπόθεση ότι οι τοπικές ποικιλίες δεν είναι πλέον διακριτές, αλλά βρίσκονται υπό **ισοπέδωση** (βλ. Τσιπλάκου & Κοντογιώργη 2016) και ότι η τοπική ποικιλία της Μεσαορίας και της πρωτεύουσας, της Λευκωσίας, αποτελεί τη βάση της αναδυόμενης **κυπριακής κοινής** (Tsiplakou 2009· 2014a· 2014b· Tsiplakou et al. 2006· 2016). Οι λόγοι της ισοπέδωσης και της ανάδυσης της κοινής είναι, μεταξύ άλλων, οι μετακινήσεις πληθυσμών, οι δραματικές δημογραφικές αλλαγές και η δημιουργία νέων κοινωνικών δικτύων μετά το 1974, η αυξημένη επαφή μεταξύ κοινωνικών ομάδων και η κοινωνική κινητικότητα, η εσωτερική μετανάστευση στα αστικά κέντρα αλλά και τα υψηλά επίπεδα γραμματισμού στην πρότυπη ελληνική, την υπερκείμενη (H) ποικιλία (Hadjioannou et al. 2011· Terkourafi 2005).

Στην Κύπρο υπάρχει ακόμα **κοινωνική διγλωσσία** μεταξύ της πρότυπης Ελληνικής και της κυπριακής (Arvaniti 2010· Papapavlou 1998· Papapavlou & Sophocleous

2009· Tsiplakou et al. 2006· 2016). Η πρότυπη Ελληνική αποτελεί την επίσημη γλώσσα του κράτους και της εκπαίδευσης αλλά η κοινή κυπριακή είναι πλέον ποικιλία γοήτρου (Rowe & Grohmann 2013), πράγμα που εμποδίζει τον πλήρη αποδιαλεκτισμό. Η κοινή κυπριακή είναι ποικιλία γοήτρου διότι, μεταξύ άλλων, (α) δεν περιλαμβάνει τοπικά, βασιλεκτικά, στιγματισμένα στοιχεία αλλά μόνο στοιχεία που είναι αντιληπτά ως «παγκύπρια» και (β) είναι δομικά μεικτά, εμφανίζει υβριδικές δομές με χαρακτηριστικά και της πρότυπης ελληνικής (Tsiplakou 2014a· 2014b). Ακολουθούν παραδείγματα μείζων στη φωνολογία, στη μορφολογία και στη σύνταξη (Τσιπλάκου 2021: 1361–1362):

- (1) 'exumen ce paraθi'raci
έχουμεν και παραθυράκι
na metacini'θumen τ̃ja'me
να μετακινήθουμεν τζαμαί
den pi'raz:i τ̃je ða'me en 'oç'h:ei
δεν πειράζει τζαι δαμαί εν' οκκεί

— Έχουμε και παραθυράκι. Να μετακινήθουμε εκεί;
— Δεν πειράζει, και εδώ είναι ΟΚ'

Στο (1) ο κυπριακός φθόγγος [τ̃] εμφανίζεται στο ίδιο εκφώνημα με το φθόγγο [c] της πρότυπης Νέας Ελληνικής. Στο (2) έχουμε παράδειγμα μείζης στο μορφολογικό επίπεδο: η ομιλήτρια χρησιμοποιεί τα μορφήματα υποκορισμού της πρότυπης Νέας Ελληνικής σε συνδυασμό με κυπριακά λεξικά μορφήματα (το κυπριακό υποκοριστικό είναι το ['u{ð}a] (θηλ.), ['u{ð}in] (ουδ.)):

- (2) Έφαα τζαι πουργουράκιν, έφαα τζαι πισσούλλαν
‘Έφαγα και πληγουράκι, έφαγα και τσιχλίτσα’

Στο (3) ο κλιτικός τύπος της προσωπικής αντωνυμίας αρχικά εμφανίζεται στην αναμενομένη βάση του σχετικού συντακτικού κανόνα της διαλέκτου δεύτερη θέση (ξέρω το) αλλά στο αμέσως επόμενο εκφώνημα εμφανίζεται στην πρώτη θέση, όπως στην πρότυπη Νέα Ελληνική, έχουμε δηλαδή μια τυπική περίπτωση **απροσδόκητης πρόκλισης** (exceptional clitic placement· βλ. Pappas 2014· Tsiplakou 2017· Tsiplakou & Armostis 2020· Παπανικόλα 2021):

- (3) Ξέρω το τούτο, ξέρω το. Το έχει μαθητής μου
‘Το ξέρω τούτο, το ξέρω. Το έχει μαθητής μου’

Όπως θα δούμε στη συνέχεια, οι περιφραστικοί τύποι παρακειμένου και υπερσυντέλικου συγκαταλέγονται σε αυτές τις υβριδικές δομές.

2.2. Ο νεοτερικός υπερσυντέλικος της κυπριακής

Η κυπριακή ποικιλία, όπως και οι περισσότερες διάλεκτοι, παραδοσιακά δεν εμφάνιζε περιφραστικούς συντελικούς χρόνους τύπου Α', δηλαδή με συνδυασμό του έχω με ρηματικό τύπο ο οποίος δηλώνει μόνο συνοπτική όψη, αλλά όχι χρόνο ή συμφωνία. Οι κύριες σημασίες του παρακειμένου και του υπερσυντέλικου (**συντελεσμένο στο παρόν και προτερόχρονο στο παρελθόν** αντίστοιχα) δηλώνονταν και οι δύο από τον αόριστο (βλ. Μενάρδος 1925 [1969]).

Αντίθετα, στη διάλεκτο υπάρχει παρακειμένος και υπερσυντέλικος Β', δηλαδή με συνδυασμό του έχω/είμαι με ρηματικό τύπο σε -μένος, -η, -ο, οποίος δηλώνει και συμφωνία γένους και αριθμού με το αντικείμενο και το υποκείμενο αντίστοιχα (Moser 1988· 2003· Ράλλη κ. ά. 2007):

- (4) α. Έχω τα μαγειρεμένα τα λουφκιά
'Τα έχω μαγειρέψει τα μαυρομάτικα φασόλια'
- β. Η Ευάνθη εν έφαεν τωρά γιατί ήταν φαημένη
'Η Ευάνθη δεν έφαγε τώρα γιατί είχε φάει'
- γ. Ήταν κολλημένος τζαι εν έκαμνεν ράπιτ
'Είχε κολλήσει και δεν έκανε rapid'

Στην κυπριακή κοινή ωστόσο εμφανίζονται όλο και πιο συχνά παρακειμένοι και υπερσυντέλικοι Α'. Σε προηγούμενες εργασίες (Melissaropoulou et al. 2013· Tsiplakou et al. 2018· 2019) έχουμε δείξει ότι σημασιολογικά οι τύποι αυτοί ωστόσο αποκλίνουν από αυτούς της πρότυπης Νέας Ελληνικής: ο νεοτερικός παρακειμένος Α' της κυπριακής³ δεν δηλώνει **συντελεσμένο στο παρόν, αλλά παρελθόν**, είναι δηλαδή σχεδόν σημασιολογικά ισοδύναμος με τον αόριστο:

---

³ Αντίστοιχη αλλαγή φαίνεται ότι συντελείται και στην πρότυπη Νέα Ελληνική, αν και με πιο αργούς ρυθμούς: παραδείγματα όπως τα (5) με χρονικούς προσδιορισμούς που δηλώνουν παρελθόν δεν είναι ευρέως αποδεκτά. Για σημασιολογική ποικιλότητα στον παρακειμένο της πρότυπης Νέας Ελληνικής βλ. Μπέλλα (2003) και Psaltou-Joycey (1991). Για διαγλωσσικές και διαχρονικές σημασιολογικές μετατοπίσεις στην ερμηνεία του παρακειμένου και του υπερσυντέλικου

(5) α. Έχω αφυπηρητήσει τον Αύγουστο

β. Η συνάδελφός μας Κατερίνα έχει φέρει χτες το βράδυ στον κόσμο ένα υγιέστατο κοριτσάκι

Όσον αφορά τον υπερσυντέλικο, η κύρια σημασία του στην πρότυπη Νέα Ελληνική είναι το **προτερόχρονο στο παρελθόν** (Κλαίρης κ. ά. 2005· πρβλ. Comrie 1985· Reichenbach 1947):

(6) Είχα πάει για ψώνια και μετά πήγα σινεμά

Φαίνεται ωστόσο ότι ο υπερσυντέλικος στην πρότυπη Νέα Ελληνική έχει αρχίσει να αποκτά τη σημασία του αορίστου, ειδικά με αναφορά στο μακρινό παρελθόν (Hedin 1987· Κλαίρης κ. ά. 2005):

(7) Είχα πάει στο Παρίσι παλιά

Αντίθετα, στην κοινή κυπριακή ο υπερσυντέλικος φαίνεται ότι είναι περίπου σημασιολογικά ισοδύναμος με τον αόριστο, όπως στα παρακάτω δεδομένα:

(8) α. — Είχαμεν αλλάξει τα πεδία

— Αλλάξαμεν τα;

‘— Είχαμε αλλάξει τα πεδία

— Τα αλλάξαμε;’

β. Είδεν μας το πει τωρά ότι εννά το κάμει

‘Μας το είχε πει [: είπε] τώρα ότι θα το κάνει’

Παραδείγματα όπως τα παραπάνω, και κυρίως όπως το (8β), όπου ο υπερσυντέλικος είναι εκτός χρονικής ακολουθίας και μάλιστα εμφανίζεται στο μέσο της αφήγησης, είναι αντιγραμματικά στην πρότυπη Ελληνική.

(9) Εκάμαν μου ίντερβιου τζαι είχα τους αναφέρει την έρευνα που έκαμα

‘Μου έκαναν συνέντευξη και τους είχα αναφέρει (: ανέφερα) την έρευνα που έκανα (: είχα κάνει)’

Στο (9) ο υπερσυντέλικος προφανώς δεν σημαίνει «πριν τη συνέντευξη», δηλαδή προτερόχρονο στο παρελθόν, αλλά απλώς μαρκάρει πραγματολογικά ένα σημαντικό

και την επανερμηνεία τους ως απλώς παρελθοντικών χρόνων σε πολυάριθμες, ακόμα και τυπολογικά μη συγγενείς γλώσσες, βλ. Dahl (2000: 144–149).

σημείο της αφήγησης (ο ομιλητής θέλει να τονίσει ότι πράγματι ανέφερε την έρευνά του στη συνέντευξη). Αντίστροφα, ο αόριστος *έκαμα* χρησιμοποιείται εδώ για να δηλώσει το προτερόχρονο στο παρελθόν, δηλαδή καλύπτει και τη λειτουργία του υπερσυντέλικου, όπως συμβαίνει διαχρονικά στη διάλεκτο.

3. Η πρώτη ποσοτική έρευνα

Τα παραπάνω δεδομένα συνηγορούν υπέρ της υπόθεσης ότι οι δύο περιφραστικοί χρόνοι της κυπριακής είναι νεοτερισμοί ως προς τη μορφή αλλά όχι ως προς τη σημασία τους (με εξαίρεση την πραγματολογική λειτουργία του υπερσυντέλικου ως emphatic aorist), και επομένως η κυπριακή κοινή συμπεριφέρεται διαφορετικά από την πρότυπη ελληνική, όπου ο υπερσυντέλικος έχει ακόμα τη σημασία του προτερόχρονου στο παρελθόν. Ωστόσο, δεδομένα όπως τα παρακάτω δείχνουν ότι ενδεχομένως σημασιολογική μετατόπιση και ερμηνεία του υπερσυντέλικου ως αορίστου είναι υπό ανάδυση και στην πρότυπη Νέα Ελληνική: ήδη, όπως αναφέρθηκε, είναι καθιερωμένη η χρήση του για το **μακρινό παρελθόν** (7), στο (10), όμως, ο υπερσυντέλικος δηλώνει **μη μακρινό παρελθόν**:

(10) *Είχα πάει σε ένα πάρτι χτες*

Στο (11) ο υπερσυντέλικος σαφώς δεν ερμηνεύεται ως **προτερόχρονο στο παρελθόν**, όπως φαίνεται από την χρήση του *μετά*, αλλά ως απλός αόριστος.

(11) *Πήγαμε πρώτα στο Βατικανό και μετά, να δεις, πού είχαμε πάει... Είχαμε πάει στην Φοντάνα ντι Τρέβι*

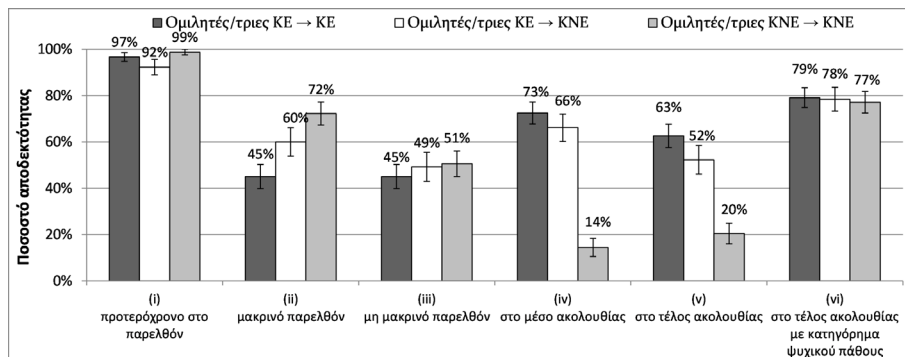
Το ίδιο ισχύει και για το (12). Ιδιαίτερα με ρήματα ψυχικού πάθους, ο υπερσυντέλικος που δεν δηλώνει το προτερόχρονο φαίνεται ότι είναι ιδιαίτερα συνηθισμένος.

(12) *Μας έβαλαν να ακούσουμε κάτι παραδοσιακά τραγούδια και είχαμε πεθάνει στα γέλια*

Για να διερευνηθούν επομένως επακριβώς οι διαφορές στη σημασία και τη λειτουργία του υπερσυντέλικου στις δύο ποικιλίες σχεδιάστηκαν και διανεμήθηκαν ηλεκτρονικά δύο ερωτηματολόγια, ένα για την κυπριακή κοινή και ένα για την πρότυπη Νέα Ελληνική, σε τρεις ομάδες συμμετεχουσών/όντων: μια ομάδα ομιλητών/τριών της κυπριακής απάντησε στο ερωτηματολόγιο για την Νέα Ελληνική, μια άλλη ομάδα ομιλητών/τριών της κυπριακής απάντησε στο ερωτηματολόγιο για την κυπριακή (διαφορετικές ομάδες για να αποφευχθεί η επιρροή από το ένα ερωτηματολόγιο στο άλλο) και,

τέλος, μια ομάδα ομιλητών/τριών της πρότυπης Νέας Ελληνικής απάντησε στο ερωτηματολόγιο για την Νέα Ελληνική. Τα ερωτηματολόγια εξετάζαν και για τις δύο ποικιλίες (Τσιπλάκου κ. ά. 2019: 332· για περισσότερες λεπτομέρειες βλ. Tsiplakou et al. 2019):

- (i) την αποδεκτότητα του υπερσυντέλικου με την κατεξοχήν ερμηνεία του, δηλαδή **προτερόχρονο στο παρελθόν**;
- (ii) την αποδεκτότητα του υπερσυντέλικου με την ερμηνεία **μακρινό παρελθόν**;
- (iii) την αποδεκτότητα του υπερσυντέλικου με την ερμηνεία **μη μακρινό/πρόσφατο παρελθόν**;
- (iv) την αποδεκτότητα υπερσυντέλικου **στο μέσο της χρονικής ακολουθίας**, όταν δηλαδή προηγούνται και έπονται τύποι απλού αορίστου;
- (v) την αποδεκτότητα της χρήσης του υπερσυντέλικου στο κλείσιμο σύντομης αφήγησης (βλ. (11) παραπάνω);
- (vi) την αποδεκτότητα της χρήσης του υπερσυντέλικου στο κλείσιμο σύντομης αφήγησης, με ρήμα δηλωτικό ψυχικής κατάστασης/ψυχικού πάθους (βλ. (12) παραπάνω).

Διάγραμμα 1: Ποσοστά αποδεκτότητας των διαφορετικών τύπων του υπερσυντέλικου από ομιλητές/τριες/ της κυπριακής και της πρότυπης Νέας Ελληνικής (Τσιπλάκου κ. ά. 2019: 334)

Τα αποτελέσματα δείχνουν πως η πρωτοτυπική ερμηνεία (i) (προτερόχρονο στο παρελθόν) ήταν αποδεκτή σε πολύ υψηλά ποσοστά από όλες τις ομάδες, επομένως και οι Κύπριες/οι ομιλήτριες/τές θεωρούν ότι αυτή η ερμηνεία είναι μέρος της κυπριακής γραμματικής. Και οι τρεις ομάδες είχαν παρόμοια συμπεριφορά όσον αφορά την ερμηνεία (iii) (μη μακρινό παρελθόν) και την ερμηνεία (vi) (στο τέλος ακολουθίας με κατηγορήματα ψυχικού πάθους, δηλαδή ρήματα στον υπερσυντέλικο που δηλώνουν

συναίσθημα). Η πολύ έντονη διαφορά μεταξύ ομιλητριών/τών της κυπριακής και της πρότυπης Νέας Ελληνικής αναδείχτηκε σε σχέση με ρήματα που δεν δηλώνουν συναίσθημα και με τον υπερσυντέλικο εκτός της αναμενόμενης χρονικής ακολουθίας, δηλαδή (iv) (στο μέσο ακολουθίας) και (v) (στο τέλος ακολουθίας). Εδώ η αποδεκτότητα του υπερσυντέλικου με αυτές τις ερμηνείες ήταν πολύ υψηλή για τις/τους ομιλήτριες/τές της κυπριακής (για στατιστικά σημαντικά ευρήματα βλ. Τσιπλάκου κ. ά., 2019: 334–336 και Tsiplakou et al. 2019).

4. Η παρούσα έρευνα

4.1. Ερωτήματα και σχεδιασμός

Τα πρώτα ευρήματα, αν και πολύ ενδιαφέροντα, οδηγούν σε διάφορα ερωτήματα. Πέρα από την μάλλον προφανή διαπίστωση ότι οι Κύπριες/οι φυσικές/οί ομιλήτριες/τές ερμηνεύουν τον υπερσυντέλικο ως απλό αόριστο, και επομένως τον δέχονται σε θέσεις όπου η σημασία **προτερόχρονο στο παρελθόν** θα διατάρασσε την χρονική ακολουθία, το ερώτημα γιατί τα ρήματα ψυχικού πάθους συμπεριφέρονται διαφορετικά και για τις δύο κατηγορίες ομιλητριών/τών παραμένει και εντάσσεται στο γενικότερο ερώτημα αν το είδος και τα σημασιολογικά χαρακτηριστικά του κατηγορήματος επηρεάζουν την ερμηνεία και την αποδεκτότητα του υπερσυντέλικου και αν αυτό γίνεται με τον ίδιο τρόπο στις δύο ποικιλίες.

Συγκεκριμένα, για τις/τους ομιλήτριες/τές και των δύο ποικιλιών, η αποδεκτότητα του υπερσυντέλικου για ρήματα ψυχικού πάθους στο τέλος ακολουθίας παρελθοντικών γεγονότων είναι η υψηλότερη αμέσως μετά την αποδεκτότητα της **ερμηνείας προτερόχρονο στο παρελθόν**. Η επιλογή της δομής αυτής ως μίας από τις υπό εξέταση μεταβλητές της πρώτης έρευνας προέκυψε από την κατηγοριοποίηση των δεδομένων που είχαν συλλεγεί στο πλαίσιο της καταγραφής αυθόρμητων εκφωνημάτων από φυσικές/ούς ομιλήτριες/τές και των δύο ποικιλιών. Τα στατιστικά ευρήματα των Τσιπλάκου κ. ά., (2019) και Tsiplakou et al. (2019), τα οποία την αναδεικνύουν ως μία από τις φυσικότερες χρήσεις, εγείρουν ερωτήματα σχετικά με τους παράγοντες που όντως ευνοούν αυτή τη χρήση. Τα δεδομένα που εξετάστηκαν στην πρώτη έρευνα ως παραδείγματα αυτής της χρήσης συγκέντρωναν έναν αριθμό από γνωρίσματα, καθένα από τα οποία χαρακτηρίζει ειδικά αυτά τα παραδείγματα και όχι άλλα και, ως εκ τούτου, κάθε γνώρισμα θα μπορούσε εξίσου με τα άλλα να θεωρηθεί κρίσιμη μεταβλητή για τη φυσικότητα αυτών των παραδειγμάτων: (α) η ίδια η ψυχολογική ερμηνεία του κατηγορήματος, (β) η γεγονοτική δομή

του κατηγορήματος και συγκεκριμένα η ύπαρξη κατάστασης-αποτελέσματος που αποτελεί αναγκαία σημασιολογική συνεπαγωγή του κατηγορήματος, (γ) η παρουσία χρονικού προσδιορισμού ή εν γένει διατύπωσης η οποία ωθεί τον/την ομιλητή/τρια ή ακροατή/ακροάτρια να υποθέσει παρελθοντικό χρονικό σημείο αναφοράς R ως προς το οποίο το γεγονός που δηλώνεται με υπερσυντέλικο είναι όντως προτερόχρονο. Ο ρόλος καθεμιάς από αυτές τις μεταβλητές πρέπει να διερευνηθεί ανεξάρτητα από τις άλλες. Αν για παράδειγμα ο κρίσιμος παράγοντας είναι όντως η μεταβλητή (γ), τότε είναι εύλογο να συμπεράνουμε πως η δυνατότητα υπόθεσης ενός τέτοιου σημείου R έμμεσα διευκολύνει την ερμηνεία **προτερόχρονο στο παρελθόν** και ότι ουσιαστικά τα υπό εξέταση παραδείγματα θα έπρεπε να υπαχθούν σε αυτή την ερμηνεία.

Στην τρέχουσα έρευνα εξετάζουμε τους πιθανούς συνδυασμούς τιμών για τις μεταβλητές (α), (β) και (γ). Συγκεκριμένα, ως προς τις μεταβλητές (α) και (β), εξετάσαμε τι συμβαίνει όταν ποικίλλει το λεξικό ποιο ενέργειας (Aktionsart/actionality). Χρησιμοποιήσαμε 4 τύπους κατηγορημάτων που ανήκουν στην ευρύτερη κατηγορία των μη στατικών κατηγορημάτων, δηλαδή κατηγορημάτων που δηλώνουν ενέργειες (dynamic situations) έναντι καταστάσεων (states) κατά τον Comrie (1985: 48–51), ή **δραστηριότητες, επιτεύξεις και περατώσεις** (activities, accomplishments, achievements) έναντι **καταστάσεων** (states) κατά τον Vendler (1957). Οι 2 από τους 4 τύπους που χρησιμοποιήθηκαν περιλαμβάνουν κατηγορήματα που από τη φύση τους οδηγούν σε μία νέα κατάσταση. Ανήκουν και οι δύο στις **επιτεύξεις** και τους διαφοροποιούμε ως προς το είδος της τελικής κατάστασης-αποτελέσματος (ψυχολογική π. χ. *αγχώνομαι* έναντι μη ψυχολογικής, π. χ. *ψήνω*)⁴. Οι 2 άλλοι τύποι κατηγορήματος δεν συνεπάγονται κατάσταση-αποτέλεσμα και ανήκουν στις **δραστηριότητες**, π. χ. *τρέχω*, και στα **στιγμιαία μη αποτελεσματικά** (semelfactives), π. χ. *χτυπάω* [κάποια επιφάνεια / υλικό αντικείμενο που δεν επηρεάζεται]).

Για καθέναν από αυτούς τους τύπους κατηγορημάτων σχηματίστηκαν παραδείγματα όπου ποικίλλει με τρεις τρόπους η μεταβλητή (γ), δηλαδή η δυνατότητα/μη δυνατότητα κατασκευής ενός νοερού σημείου R ως προς το οποίο το περιγραφόμενο με υπερσυντέλικο γεγονός είναι προτερόχρονο: (i) τοποθέτηση του σχετικού κατηγορήματος κ σε εντελώς τελική θέση ακολουθίας παρελθοντικών γεγονότων

⁴ Για λόγους ισορροπίας του σχεδιασμού, με δεδομένο ότι έχουμε επίσης 2 τύπους κατηγορημάτων χωρίς νέα κατάσταση-αποτέλεσμα, δεν συμπεριλάβαμε και τον τρίτο πιθανό τύπο κατηγορήματος με αποτέλεσμα, τις **περατώσεις** (achievements) με αποτέλεσμα. Από περατώσεις περιλάβαμε μόνο αυτές που δεν οδηγούν σε νέα κατάσταση-αποτέλεσμα, δηλαδή τα **στιγμιαία μη αποτελεσματικά** (semelfactives).

χωρίς άλλο ρητό προσδιορισμό της λήξης της αφήγησης/ακολουθίας ή του μεσοδιαστήματος μέχρι τη λήξη, (ii) τοποθέτηση του *κ* σε εντελώς τελική θέση ακολουθίας, αλλά με ρητό προσδιορισμό του χρονικού σημείου στο οποίο τοποθετείται το γεγονός που περιγράφεται από το *κ* ή του μεσοδιαστήματος ύστερα από το οποίο έλαβε χώρα, (iii) τοποθέτηση του *κ* στο μέσο ακολουθίας, ύστερα από παρελθοντικό γεγονός ως προς το οποίο το γεγονός του *κ* είναι υστερόχρονο και πριν από παρελθοντικό γεγονός ως προς το οποίο το γεγονός του *κ* είναι προτερόχρονο. Αυτός ο συνδυασμός τεσσάρων τύπων λεξικού ποιού ενέργειας με τρεις τρόπους αναφοράς/μη αναφοράς σε χρονικό σημείο R (υστερόχρονο ως προς το γεγονός του *κ*) δίνει συνολικά 12 πειραματικές συνθήκες.

4.2. Η έρευνα

Για την εξέταση των παραπάνω πειραματικών συνθηκών καταρτίστηκαν δύο ερωτηματολόγια, ένα για την πρότυπη Νέα Ελληνική και ένα για την κυπριακή ελληνική, ώστε να συμπληρωθούν αποκλειστικά από μονόγλωσσα άτομα με μητρική γλωσσική ποικιλία την πρότυπη Νέα Ελληνική και την κυπριακή ελληνική αντίστοιχα. Κάθε ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει 24 παραδείγματα. Για καθένα από τις 12 πειραματικές συνθήκες (4 τύποι κατηγορημάτων × 3 τρόποι δήλωσης/μη δήλωσης χρονικού προσδιορισμού) κατασκευάστηκαν από δύο προτάσεις, με χρήση ακριβώς του ίδιου ρήματος. Καθένα από τις προτάσεις αυτές (προτάσεις Α) συνοδεύτηκε από μια πρόταση Β στην οποία είναι ξεκάθαρο ότι το γεγονός που περιγράφεται από το ρήμα σε υπερσυντέλικο είναι το υστερόχρονο σε σχέση με το γεγονός που δηλώνεται από το αμέσως προηγούμενο ρήμα (σε αόριστο). Οι ομιλήτριες/τές κλήθηκαν να απαντήσουν αν η πρόταση Β είναι συμβατή με την πρόταση Α ή/και μια φυσική συνέχειά της.

Για κάθε παράδειγμα, η πρόταση που χρησιμοποιήθηκε στο ερωτηματολόγιο της μιας ποικιλίας ήταν ακριβής απόδοση της αντίστοιχης πρότασης στο άλλο ερωτηματολόγιο. Παραθέτουμε ενδεικτικά παραδείγματα:

- (13) α. Α. *Η Αλέκα κάλεσε για συνέντευξη έναν υποψήφιο υπάλληλο. Την ίδια μέρα, της είχε χτυπήσει την πόρτα του γραφείου. Τον ευχαρίστησε τυπικά και του είπε ότι θα τον ειδοποιήσει*
- Β. *Ο υποψήφιος χτύπησε την πόρτα της Αλέκας μετά την πρόσκληση για συνέντευξη (+ στιγμαίο μη αποτελεσματικό, + με επόμενο γεγονός, πρότυπη Νέα Ελληνική)*

- β. Α. *Η Αλέκκα εκάλεσεν για συνέντευξην έναν υποψήφιον υπάλληλον. Τζείνος είσιεν χτυπήσει την πόρτα του γραφείου της. Ευχαρίστησεν τον τυπικά τζαι είπεν του ότι εννά τον ειδοποιήσει*
- Β. *Ο υποψήφιος εχτύπησεν την πόρτα της Αλέκκας μετά που την πρόσκλησεν για συνέντευξην (+ στιγμιαίο μη αποτελεσματικό, + με επόμενο γεγονός, κυπριακή ελληνική)*
- γ. Α. *Ο Βλάσης άρχισε να απαριθμεί της Μαρίνας όλες τις εργασίες του ερχόμενου εξαμήνου. Εκείνη είχε αγχωθεί τρελά*
- Β. *Η Μαρίνα αγχώθηκε ύστερα από όλα αυτά που της είπε ο Βλάσης (+ επίτευξη με ψυχολογική κατάσταση, — μεσοδιάστημα/χρονικός προσδιορισμός, πρότυπη Νέα Ελληνική)*
- δ. Α. *Ο Στέφανος διακόσμησεν πολλά όμορφα τα πήλινα τα βάζα που έκαμεν. Είχαν ψηθεί τέλεια*
- Β. *Ύστερα που τα διακόσμησεν πολλά όμορφα, τζείνα εψηθήκαν τέλεια (+ επίτευξη χωρίς ψυχολογική κατάσταση, — μεσοδιάστημα/χρονικός προσδιορισμός, κυπριακή ελληνική)*

Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν ηλεκτρονικά.

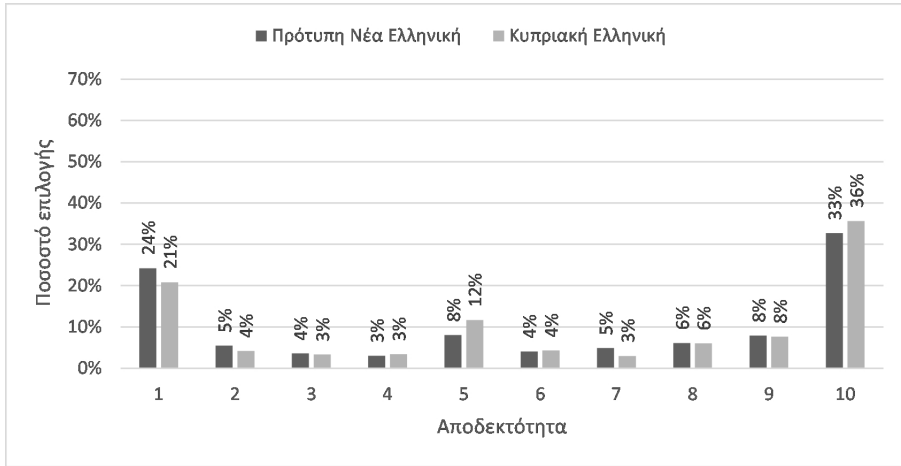
4.3. Αποτελέσματα

Στην έρευνα συμμετείχαν 220 άτομα: 49 (28 γυναίκες, 21 άνδρες) με ηλικιακό εύρος 18–75 ($MO = 42.3$) έτη είχαν ως μητρική την κυπριακή ελληνική και 171 (141 γυναίκες, 30 άνδρες) με ηλικιακό εύρος 18–75 ($MO = 36.7$) είχαν ως μητρική την πρότυπη Νέα Ελληνική.

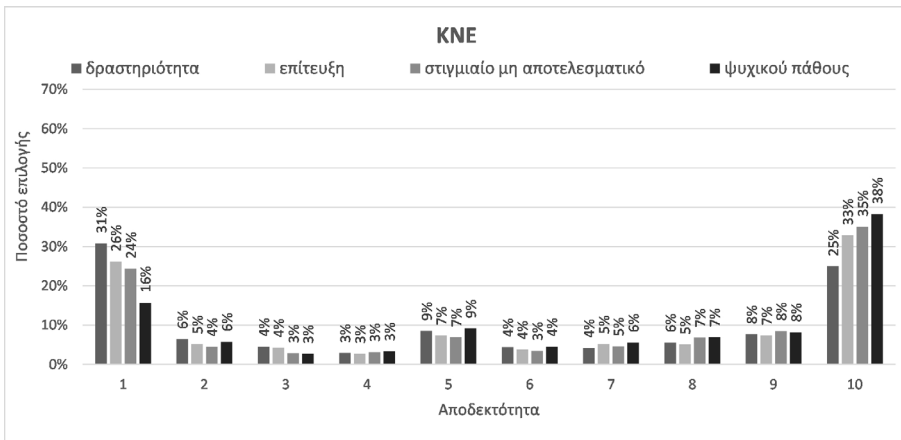
Καθώς η κλίμακα αποδεκτότητας του υπερσυντέλικου που χρησιμοποιήθηκε στα ερωτηματολόγια ήταν τακτική (ordinal), ως μέτρο κεντρικής τάσης χρησιμοποιήθηκε η **διάμεσος τιμή (ΔΤ)**, ενώ ως μέτρο διασποράς το **ενδοτεταρτημοριακό εύρος (ΕΤΕ)**.

Τα γενικά αποτελέσματα, όπως φαίνονται στο Διάγραμμα 2, έδειξαν παρόμοια κατανομή ανάμεσα στο ερωτηματολόγιο της πρότυπης Νέας Ελληνικής ($\Delta T = 7$, $E T E = 8$) και της κυπριακής ($\Delta T = 7$, $E T E = 7.25$).

Περαιτέρω διερεύνηση των αποτελεσμάτων ως προς το είδος του ρήματος στην περίπτωση της πρότυπης Νέας Ελληνικής (βλ. Διάγραμμα 3) έδειξαν πως υψηλότερη αποδεκτότητα είχαν τα ρήματα ψυχικού πάθους ($\Delta T = 8$, $E T E = 6$) και τα στιγμιαία μη αποτελεσματικά ($\Delta T = 8$, $E T E = 8$), ακολουθούμενα από τα ρήματα επίτευξης ($\Delta T = 7$,

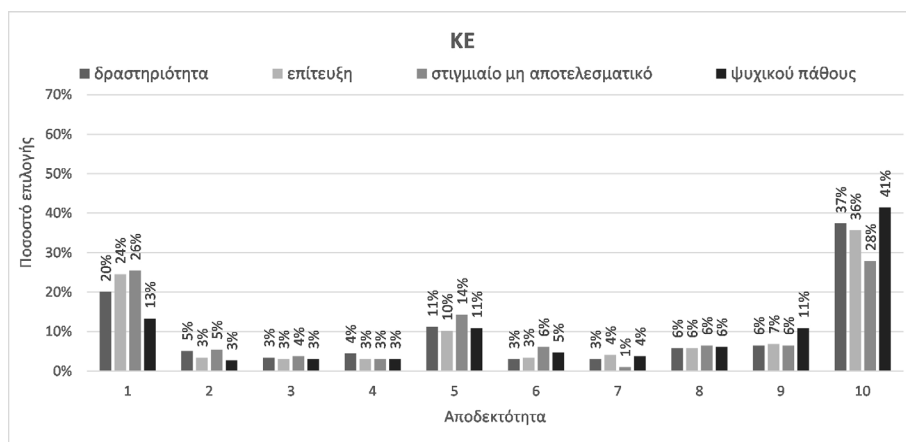

Διάγραμμα 2: Ποσοστά αποδεκτότητας υπερσυντέλικου ανά γλωσσική ποικιλία

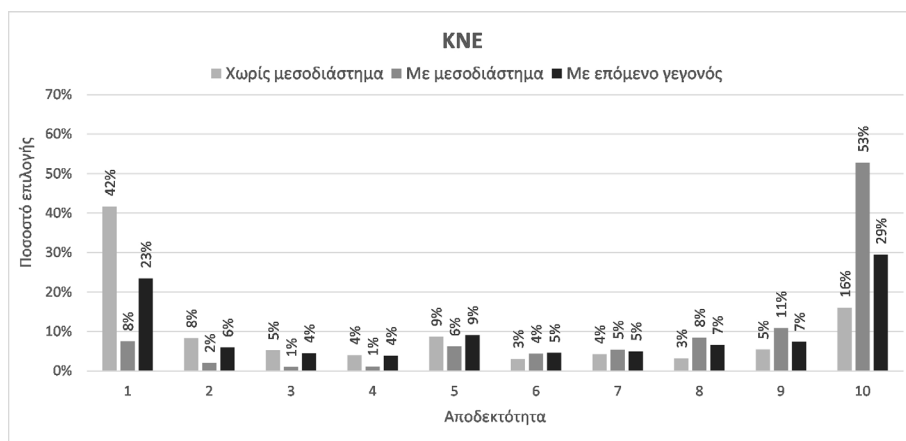
Διάγραμμα 3: Ποσοστά αποδεκτότητας υπερσυντέλικου στην πρότυπη Νέα Ελληνική ανά είδος ρήματος

ΕΤΕ = 9) και δραστηριότητας (ΔΤ = 5, ΕΤΕ = 8). Στην περίπτωση της κυπριακής (βλ. Διάγραμμα 4), διαφάνηκε πως μεγαλύτερη αποδεκτότητα είχαν τα ρήματα ψυχικού πάθους (ΔΤ = 9, ΕΤΕ = 5) ακολουθούμενα από τα ρήματα δραστηριότητας (ΔΤ = 7, ΕΤΕ = 7.75) και επίτευξης (ΔΤ = 7, ΕΤΕ = 8), με τελευταία τα στιγμαία μη αποτελεσματικά ρήματα (ΔΤ = 5, ΕΤΕ = 9).

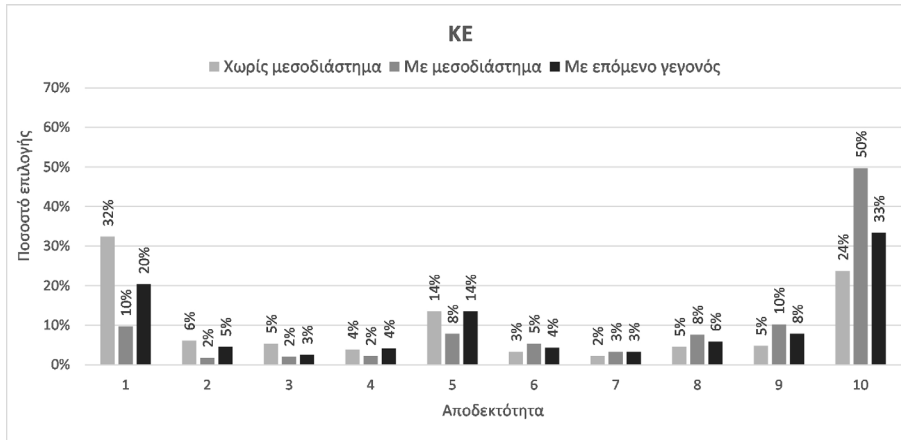
Διάγραμμα 4: Ποσοστά αποδεκτότητας υπερσυντέλικου στην κυπριακή ανά είδος ρήματος

Όσον αφορά την παρουσία/απουσία χρονικού προσδιορισμού, στην περίπτωση της πρότυπης Νέας Ελληνικής (βλ. Διάγραμμα 5) ο υψηλότερος βαθμός αποδεκτότητας καταγράφηκε όταν υπήρχε μεσοδιάστημα ($\Delta T = 10$, $E T E = 3$), ενώ όταν δεν υπήρχε

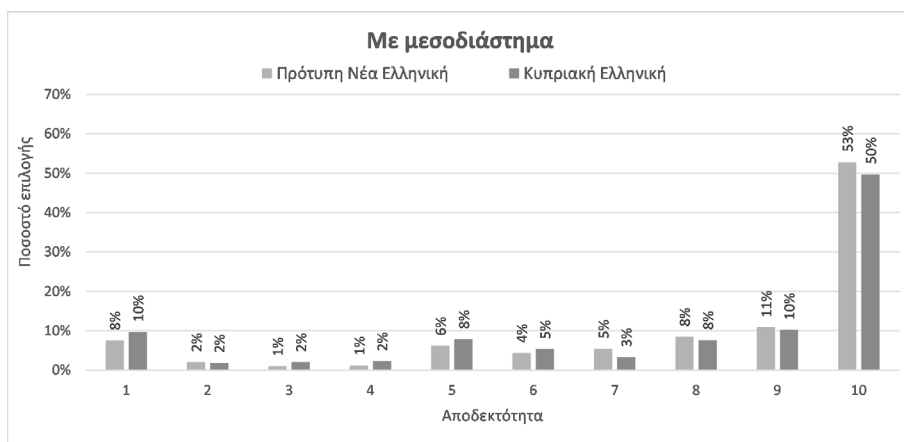
Διάγραμμα 5: Ποσοστά αποδεκτότητας υπερσυντέλικου στην πρότυπη Νέα Ελληνική ανάλογα με την ύπαρξη μεσοδιαστήματος ή επόμενου γεγονότος

μεσοδιάστημα σημειώθηκε ο χαμηλότερος βαθμός αποδεκτότητας ($\Delta T = 2.5$, $E T E = 6$)· όταν υπήρχε επόμενο γεγονός, η αποδεκτότητα ήταν σε μεσαία επίπεδα ($\Delta T = 6$, $E T E = 8$). Παρόμοια αποτελέσματα παρατηρήθηκαν και στην περίπτωση της κυπριακής (βλ. Διάγραμμα 6), με υψηλότερο βαθμό αποδεκτότητας στην περίπτωση ύπαρξης μεσοδιαστήματος ($\Delta T = 9$, $E T E = 4$), κάπως χαμηλότερο στην περίπτωση ύπαρξης επόμενου γεγονότος ($\Delta T = 7$, $E T E = 7.25$) και με μικρότερη αποδεκτότητα στην περίπτωση μη ύπαρξης μεσοδιαστήματος ($\Delta T = 5$, $E T E = 8$).

Διάγραμμα 6: Ποσοστά αποδεκτότητας υπερσυντέλικου στην κυπριακή ανάλογα με την ύπαρξη μεσοδιαστήματος ή επόμενου γεγονότος

Τα Διαγράμματα 7–9 παρουσιάζουν τα δεδομένα των Διαγραμμάτων 5 και 6 συγκριτικά ανάμεσα στις δύο ποικιλίες, ξεχωριστά στην περίπτωση ύπαρξης μεσοδιαστήματος, μη ύπαρξης μεσοδιαστήματος και ύπαρξης επόμενου γεγονότος. Όταν υπάρχει μεσοδιάστημα (Διάγραμμα 7), ο υπερσυντέλικος στην πρότυπη Νέα Ελληνική ήταν λίγο πιο αποδεκτός ($\Delta T = 10$, $E T E = 3$) σε σχέση με την κυπριακή ($\Delta T = 9$, $E T E = 4$). Στην περίπτωση μη ύπαρξης μεσοδιαστήματος (Διάγραμμα 8), ο υπερσυντέλικος στην πρότυπη Νέα Ελληνική ήταν πολύ λιγότερο αποδεκτός ($\Delta T = 2.5$, $E T E = 6$) σε σχέση με την κυπριακή ($\Delta T = 5$, $E T E = 8$). Στην περίπτωση ύπαρξης επόμενου γεγονότος (Διάγραμμα 9), ο υπερσυντέλικος ήταν ελαφρώς πιο αποδεκτός στην κυπριακή ($\Delta T = 7$, $E T E = 7.25$) σε σχέση με την πρότυπη ποικιλία ($\Delta T = 6$, $E T E = 8$).

Διάγραμμα 7: Συγκριτικά ποσοστά αποδεκτότητας υπερσυντέλικου ανάμεσα στην πρότυπη Νέα Ελληνική και στην κυπριακή στην περίπτωση ύπαρξης μεσοδιαστήματος

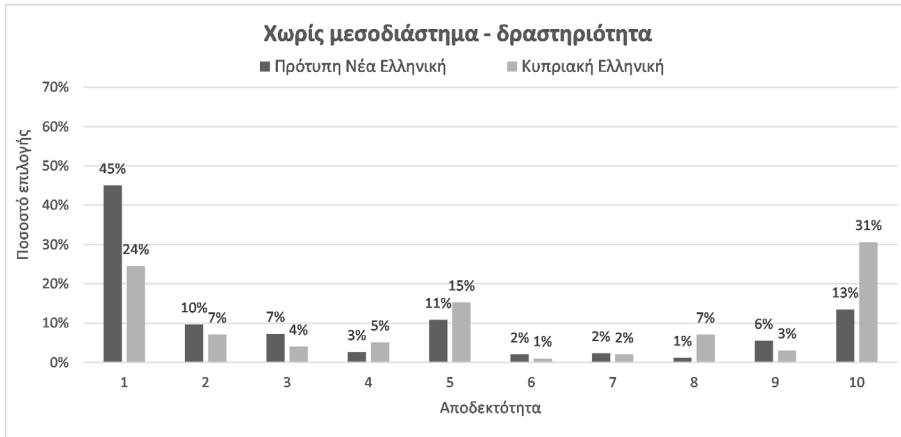

Διάγραμμα 8: Συγκριτικά ποσοστά αποδεκτότητας υπερσυντέλικου ανάμεσα στην πρότυπη Νέα Ελληνική και στην κυπριακή στην περίπτωση μη ύπαρξης μεσοδιαστήματος

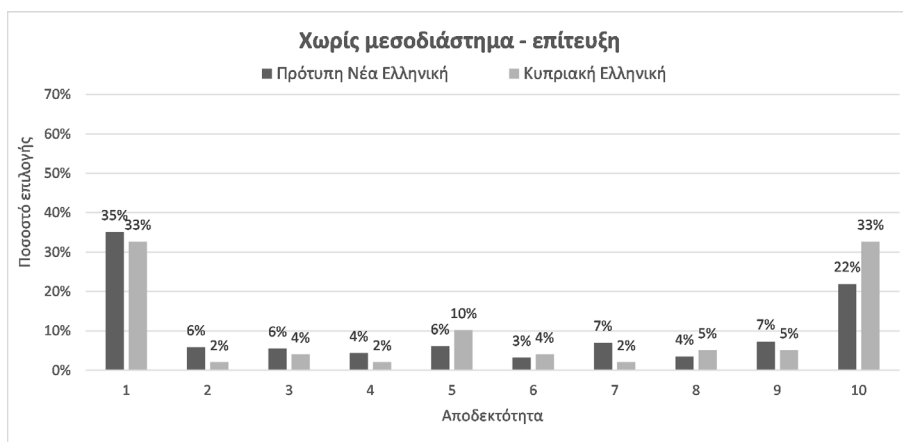

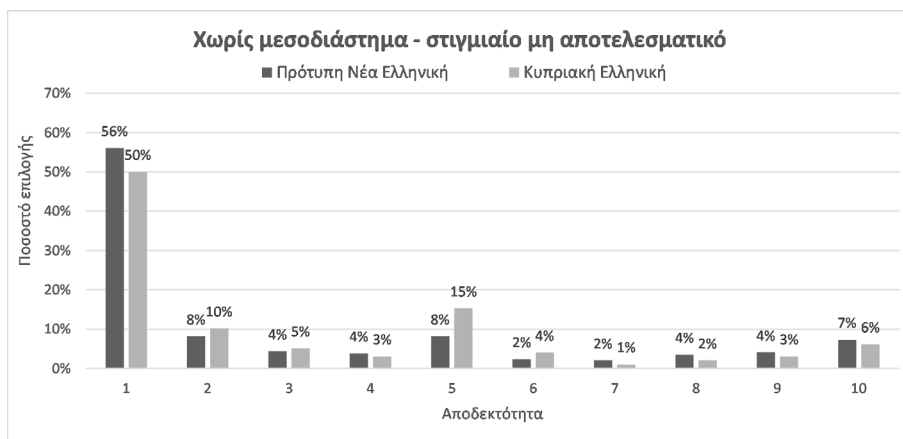
Διάγραμμα 9: Συγκριτικά ποσοστά αποδεκτότητας υπερσυντέλικου ανάμεσα στην πρότυπη Νέα Ελληνική και στην κυπριακή στην περίπτωση ύπαρξης επόμενου γεγονότος

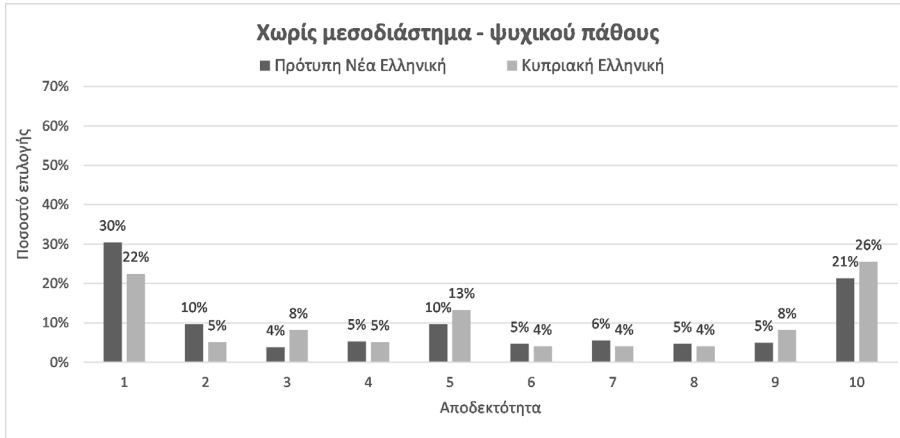
Διάγραμμα 10: Συγκριτικά ποσοστά αποδεκτότητας υπερσυντέλικου ανάμεσα στην πρότυπη Νέα Ελληνική και στην κυπριακή στην περίπτωση μη ύπαρξης μεσοδιαστήματος με ρήμα δραστηριότητας

Διάγραμμα 11: Συγκριτικά ποσοστά αποδεκτότητας υπερσυντέλικου ανάμεσα στην πρότυπη Νέα Ελληνική και στην κυπριακή στην περίπτωση μη ύπαρξης μεσοδιαστήματος με ρήμα επίτευξης

Διάγραμμα 12: Συγκριτικά ποσοστά αποδεκτότητας υπερσυντέλικου ανάμεσα στην πρότυπη Νέα Ελληνική και στην κυπριακή στην περίπτωση μη ύπαρξης μεσοδιαστήματος με ρήμα στιγμιαίο μη αποτελεσματικό

Διάγραμμα 13: Συγκριτικά ποσοστά αποδεκτότητας υπερσυντέλικου ανάμεσα στην πρότυπη Νέα Ελληνική και στην κυπριακή στην περίπτωση μη ύπαρξης μεσοδιαστήματος με ρήμα ψυχικού πάθους

5. Συζήτηση — Συμπεράσματα

Η τρέχουσα έρευνα ήταν μια πρώτη απόπειρα διερεύνησης και ερμηνείας του ενδεχόμενου ρόλου σημασιολογικών παραμέτρων όπως ο τύπος του κατηγορήματος και η ύπαρξη ή όχι χρονικών στοιχείων όπως η μεσολάβση ενός μεσοδιαστήματος ή η ύπαρξη ενός επόμενου γεγονότος ως προς την αποδεκτότητα του υπερσυντέλικου. Η αρχική μας υπόθεση ήταν ότι κατηγορήματα με συγκεκριμένη γεγονотική δομή που περιλαμβάνει την ύπαρξη κατάστασης-αποτελέσματος ευνοούν τη χρήση του υπερσυντέλικου, καθώς προϋποθέτουν ένα χρονικό σημείο R στο παρελθόν πριν από το οποίο έχει ολοκληρωθεί η πράξη, άρα συνάδουν με την πρωτοτυπική ερμηνεία του υπερσυντέλικου ως **προτερόχρονου στο παρελθόν**. η πάροδος χρονικού μεσοδιαστήματος υποθέσαμε ότι λειτουργεί με ανάλογο τρόπο, καθώς διευκολύνει την ερμηνεία του υπερσυντέλικου ως προτερόχρονου με σημείο R το χρονικό σημείο λήξης του μεσοδιαστήματος. Η τοποθέτηση του κατηγορήματος στο μέσο ακολουθίας, ύστερα από παρελθοντικό γεγονός ως προς το οποίο το γεγονός του κατηγορήματος είναι υστερόχρονο και πριν από παρελθοντικό γεγονός ως προς το οποίο το γεγονός του κατηγορήματος είναι προτερόχρονο επίσης θεωρήθηκε

ότι συνάδει με την πρωτοτυπική ερμηνεία του υπερσυντέλικου ως **προτερόχρονου στο παρελθόν** και άρα αυξάνει την αποδεκτότητά του.

Τα αποτελέσματα επαλήθευσαν εν μέρει τις υποθέσεις μας. Συνολικά, οι ομιλήτριες/τές της κυπριακής αποδέχονται λίγο περισσότερο / απορρίπτουν λιγότερο τον υπερσυντέλικο ανεξαρτήτως περιβάλλοντος ή τύπου κατηγορήματος (Διάγραμμα 2), εύρημα που μπορεί να συσχετιστεί με το συμπέρασμα της προηγούμενης έρευνας (Τσιπλάκου κ. ά. 2019· Tsiplakou et al. 2019) ότι η σημασία του **προτερόχρονου στο παρελθόν** δεν είναι πλήρως κατακτημένη και μέρος της κυπριακής γραμματικής αλλά ότι, αντίθετα, ο υπερσυντέλικος ερμηνεύεται απλώς ως αόριστος, οπότε είναι αποδεκτός σε περισσότερα περιβάλλοντα και με περισσότερα κατηγορήματα. Για παράδειγμα, συγκρίνοντας τα ποσοστά που συγκέντρωσε το επίπεδο ύψιστης αποδεκτότητας (7) στα ρήματα στα Διαγράμματα 3 και 4, παρατηρούμε ότι οι ομιλήτριες/τές της κυπριακής αποδέχονται τον υπερσυντέλικο σχετικά περισσότερο από ό,τι οι ομιλήτριες/τές της πρότυπης Νέας Ελληνικής σε όλους τους τύπους κατηγορημάτων⁵.

Αντίστοιχα, η παρουσία χρονικού μεσοδιαστήματος ή επόμενου γεγονότος, η οποία θεωρητικά διευκολύνει την ερμηνεία του υπερσυντέλικου ως προτερόχρονου στο παρελθόν, επηρεάζει την αποδεκτότητα του υπερσυντέλικου διαφορετικά για τις δύο ομάδες, αν και αυτό δεν είναι άμεσα φανερό. Για παράδειγμα, συγκρίνοντας και πάλι τα ποσοστά που συγκέντρωσε το επίπεδο ύψιστης αποδεκτότητας της κλίμακας (7) στα ρήματα στα Διαγράμματα 5 και 6, βλέπουμε ότι αυτά είναι παρόμοια για τις δύο ομάδες όταν υπάρχει χρονικό μεσοδιάστημα ή γεγονός που έπεται. Ωστόσο, η διαφορά στην αποδεκτότητα ανάμεσα στις δύο ομάδες είναι αρκετά μεγάλη όταν δεν υπάρχει μεσοδιάστημα ή γεγονός που έπεται (βλ. και Διαγράμματα 8–11, που δείχνουν ότι οι αποφάνσεις των Κύπριων ομιλητριών/τών είναι συνεπείς και ανεξάρτητες από τον τύπο του κατηγορήματος⁶), εύρημα που και πάλι παραπέμπει σε μεγαλύτερη αποδεκτότητα του υπερσυντέλικου από ομιλήτριες/τές της κυπριακής ανεξαρτήτως αν το περιβάλλον διευκολύνει την πρωτοτυπική του ερμηνεία ως **προτερόχρονου στο παρελθόν** ή όχι.

Προκειμένου να αξιολογήσουμε την καθαρή επίδραση του τύπου του κατηγορήματος, αξίζει να εστιάσουμε στα ευρήματα σχετικά με τις δομές όπου δεν υπάρχει

⁵ Μόνη εξαίρεση αποτελούν τα στιγμιαία μη αποτελεσματικά ρήματα στον υπερσυντέλικο, τα οποία οι ομιλήτριες/τές της πρότυπης Νέας Ελληνικής αποδέχονται σε μεγαλύτερο βαθμό, εύρημα για το οποίο προς το παρόν δεν έχουμε κάποια εξήγηση.

⁶ Και πάλι εξαίρεση αποτελούν τα στιγμιαία μη αποτελεσματικά ρήματα, που απορρίπτονται στον υπερσυντέλικο όταν δεν μεσολαβεί μεσοδιάστημα απορρίπτονται εξίσου και από τις δύο ομάδες ομιλητριών/τών (βλ. Διάγραμμα 12).

τίποτα άλλο να ευνοεί την ερμηνεία **προτερόχρονο στο παρελθόν**, δηλαδή παραδείγματα χωρίς μεσοδιάστημα/επόμενο γεγονός. Τα σχετικά αποτελέσματα απεικονίζονται στα Διαγράμματα 10–14). Χωρίς την παρεμβολή του παράγοντα +χρονικός προσδιορισμός, γίνεται καθαρό ότι την υψηλότερη αποδεκτότητα για τις/τους μονόγλωσσες/ους φυσικές/ούς ομιλήτριες/τές της πρότυπης ποικιλίας έχουν οι επιτεύξεις, με σημαντική διαφορά από κατηγορήματα χωρίς αποτέλεσμα, αλλά χωρίς στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα σε κατηγορήματα όπου η κατάσταση-αποτέλεσμα είναι ψυχολογική και κατηγορήματα όπου δεν είναι. Επομένως, αναφορικά με τα ερωτήματα που τέθηκαν στην ενότητα 4.1., το λεξικό ποιό ενέργειας είναι όντως ένας ακόμα κρίσιμος παράγοντας και συγκεκριμένα η παρουσία κατάστασης-αποτελέσματος γενικά, παρά η δήλωση ψυχικού πάθους αποκλειστικά.

Συμπερασματικά, στην εργασία αυτή επιχειρήσαμε να διερευνήσουμε το βαθμό συνάρτησης της αποδεκτότητας του νεοτερικού υπερσυντέλικου στην κυπριακή και στην πρότυπη νέα ελληνική με σημασιολογικά χαρακτηριστικά των κατηγορημάτων και του περιβάλλοντος. Συνολικά τα δεδομένα δείχνουν ότι και οι δύο κατηγορίες παραμέτρων επηρεάζουν την αποδεκτότητα του υπερσυντέλικου, ενδεχομένως περισσότερο στην πρότυπη νέα ελληνική από ό,τι στην κυπριακή, αποτέλεσμα που με τη σειρά του δείχνει ότι ο νεοτερικός υπερσυντέλικος της κυπριακής δεν έχει απόλυτα ίδια σημασιολογικά χαρακτηριστικά με αυτόν της πρότυπης ποικιλίας — και συνακόλουθα δείχνει ότι ο δι-διαλεκτισμός έχει διαβαθμίσεις. Η αρχική αυτή διαπίστωση, όπως και η συνάρτηση της εμφάνισης και αποδεκτότητας των νεοτερικών υπερσυντέλικων και στις δύο ποικιλίες με κοινωνιογλωσσικές παραμέτρους, θα εξεταστούν διεξοδικότερα σε μελλοντική έρευνα.

Βιβλιογραφία

- Arvaniti, A. 2010. Linguistic practices in Cyprus and the emergence of Cypriot Standard Greek. *Mediterranean Language Review* 17: 15–45.
- Bellman, G. 1998. Between base dialect and standard language. *Folia Linguistica*, 32: 23–34.
- Cerruti, M. & S. Tsiplakou. 2020. Introduction. In M. Cerruti & S. Tsiplakou (eds.), *Intermediate Language Varieties. Koinai and Regional Standards in Europe*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins, 1–29 (Studies in Language Variation. Vol. 24).
- Comrie, B. 1985. *Aspect*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dahl, Ö. (ed.). 2000. *Tense and Aspect in the Languages of Europe*. Berlin & New York: Mouton de Gruyter.
- Hadjioannou, X., S. Tsiplakou & M. Kappler, 2011. Language policy and language planning in Cyprus. *Current Issues in Language Planning* 12: 503–569.

- Hedin, E. 1987. *On the Use of the Perfect and the Pluperfect in Modern Greek*. Doctoral dissertation. Stockholm: University of Stockholm [Almqvist & Wiksell International].
- Hinskens, F., P. Auer & P. Kerswill. 2005. The study of dialect convergence and divergence: conceptual and methodological considerations. In P. Auer, F. Hinskens & P. Kerswill (eds.), *Dialect Change: Convergence and Divergence in European Languages*. Cambridge: Cambridge University Press, 1–48.
- Mattheier, K. J. 1996. Varietätenkonvergenz. Überlegungen zu einem Bausteiner einer Theorie der Sprachvariation. *Sociolinguistica* 10: 31–52.
- Melissaropoulou, D., C. Themistocleous, S. Tsiplakou & S. Tsolakidis 2013. The present perfect in Cypriot Greek revisited. In P. Auer, J. Caro Reina & G. Kaufmann (eds.), *Studies in Language Variation — European Perspectives IV. Selected Papers from the 6th International Conference on Language Variation in Europe (ICLaVE 6)*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins, 159–172.
- Moser, A. 1988. *The History of the Perfect Periphrases in Greek*. Doctoral dissertation. Cambridge: University of Cambridge.
- Moser, A. 2003. Tense, aspect and the Greek Perfect. In A. Alexiadou, M. Rathert & A. von Stechow (eds.), *Perfect Explorations*. Berlin: Mouton de Gruyter, 235–252.
- Newton, B. 1972. *Cypriot Greek: Its Phonology and Inflections*. The Hague: Mouton.
- Papapavlou, A. & A. Sophocleous. 2009. Language attitudes and folk perceptions towards linguistic variation. In S. Tsiplakou, M. Karyoleμου & P. Pavlou (eds.), *Studies in Language Variation — European Perspectives II. Selected Papers from the 4th International Conference on Language Variation in Europe (ICLaVE 4)*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins, 179–190.
- Papapavlou, A. 1998. Attitudes toward the Greek Cypriot dialect: Sociocultural implications. *International Journal of the Sociology of Language* 18: 15–28.
- Pappas, P. A. 2014. Exceptional clitic placement in Cypriot Greek: Results from an MET study. *Journal of Greek Linguistics* 14(2): 190–211.
- Psaltou-Joycey, A. 1991. *The Temporal, Aspectual and Pragmatic Functions of the Perfect in Modern Greek*. Doctoral dissertation. Thessaloniki: Aristotle University.
- Reichenbach, H. 1947. *Elements of Symbolic Logic*. London: Macmillan.
- Rowe, C. & K. K. Grohmann. 2013. Discrete bilectalism: towards co-overt prestige and diglossic shift in Cyprus. *International Journal of the Sociology of Language* 224: 119–142.
- Terkourafi, M. 2005. Understanding the present through the past: processes of koineisation in Cyprus. *Diachronica* 22: 309–372.
- Tsiplakou, S. 2009. Code-switching and code-mixing between related varieties: establishing the blueprint. *The International Journal of Humanities* 6: 49–66.
- Tsiplakou, S. 2014a. Does convergence generate stability? The case of the Cypriot Greek koiné. In K. Braunmüller, S. Höder & K. Köhl (eds.), *Stability and Divergence in Language Contact: Factors and Mechanisms*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins, 163–178.
- Tsiplakou, S. 2014b. How ‘mixed’ is a mixed system? The case of the Cypriot Greek koiné. *Linguistic Variation*. Special Issue: Three Factors and Beyond. Vol. 1. Socio-Syntax and Language Acquisition: 161–178.
- Tsiplakou, S. 2017. Imperfect acquisition of a related variety? Residual clefting and what it reveals about (gradient) bilectalism. *Frontiers in Communication* 2. Available at: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fcomm.2017.00017/full> (accessed on 16.08.2022).

- Tsiplakou, S. & S. Armostis. 2020. Survival of the oddest. In M. Cerrutti & S. Tsiplakou (eds.), *Intermediate Language Varieties. Koinai and Regional Standards in Europe*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins, 203–230 (Studies in Language Variation. Vol. 24).
- Tsiplakou, S., A. Papapavlou, P. Pavlou & M. Katsoyannou. 2006. Levelling, koineisation and their implications for bidialectalism. In F. Hinskens (ed.), *Language Variation — European Perspectives. Selected Papers from the 3rd International Conference on Language Variation in Europe (ICLaVE 3)*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins, 265–276.
- Tsiplakou, S., S. Armostis & D. Evripidou. 2016. Coherence ‘in the mix’? Coherence in the face of language shift in Cypriot Greek. *Lingua* 172–173: 10–25.
- Tsiplakou, S., E. Ioannidou & X. Hadjioannou. 2018. Capitalizing on language variation in Greek Cypriot education. *Linguistics and Education* 45, 62–71.
- Tsiplakou, S., S. Armostis, S. Bella, D. Michelioudakis & A. Moser. 2019. The past perfect in Cypriot and Standard Greek: Innovation because — or irrespective — of contact? In J. Villena-Ponsoda (ed.), *Studies in Language Variation — European Perspectives IX. Selected Papers from the 6th International Conference on Language Variation in Europe (ICLaVE 9)*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins, 232–243.
- Vendler, Z. 1957. Verbs and times. *The Philosophical Review* 66 (2): 143–160.
- Κλαίρης, Χ., Γ. Μπαμπινιώτης, Α. Μόζερ, Α. Μπακάκου-Ορφανού & Σ. Σκοπετέας. 2005. *Γραμματική της Νέας Ελληνικής*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κοντοσόπουλος, Ν. Γ. 1970. Συμβολή εις τήν μελέτην τῆς κυπριακῆς διαλέκτου. *Ἐπετηρίς τοῦ Κέντρου Ἐπιστημονικῶν Ἐρευνῶν* 3: 87–109.
- Μενάρδος, Σ. 1925. Κυπριακή γραμματική. Γ'. Ῥήματα. *Αθῆνα* 37: 35–79 [Ανατύπωση στο Μενάρδος, Σ. 1969. *Γλωσσικά μελέται*. Λευκωσία: Ἐπετηρίς τοῦ Κέντρου Ἐπιστημονικῶν Ἐρευνῶν, 67–106].
- Μπέλλα, Σ. 2003. Ο αφηγηματικός Παρακείμενος της Νέας Ελληνικής: πραγματολογική-γνωστική προσέγγιση. Στο Δ. Θεοφανοπούλου-Κοντού, Χ. Λασκαράτου, Μ. Σηφianού, Μ. Γεωργιαφέντης & Β. Σπυρόπουλος (επιμ.), *Σύγχρονες τάσεις στην ελληνική γλωσσολογία: μελέτες αφιερωμένες στην Ειρήνη Φιλιππάκη-Warburton*. Αθήνα: Πατάκης, 357–374.
- Παπανικόλα, Ε. 2021. *Η θέση των κλιτικών στη σύγχρονη κοινή κυπριακή: δομικές και κοινωνιογλωσσολογικές παράμετροι*. Διδακτορική διατριβή. Λευκωσία: Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου.
- Ράλλη, Α., Δ. Μελισσαροπούλου & Σ. Τσολακίδης. 2007. Ο παρακείμενος στη νέ ελληνική και στις διαλέκτους: παρατηρήσεις για τη μορφή και την εξέλιξή του. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 27: 361–372.
- Τσιπλάκου, Σ. 2021. Κυπριακή κοινή και Κοινή Νέα Ελληνική: Γιατί οι δύο ποικιλίες δεν συγκλίνουν; In T. Marcopoulos, C. Vlachos, A. Archakis, D. Papazachariou, G. I. Xydopoulos & A. Roussou (eds.), *Proceedings of the 14th International Conference on Greek Linguistics*. Patras: University of Patras, 1358–1370.
- Τσιπλάκου, Σ. & Μ. Κοντογιώργη. 2016. Διαδικασίες διαλεκτικής ισοπέδωσης στη σύγχρονη κυπριακή. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 36: 451–464.
- Τσιπλάκου, Σ., Σ. Αρμωστής, Δ. Μιχελιουδάκης, Α. Μόζερ & Σ. Μπέλλα. 2019. Ο υπερσυντέλικος στην κυπριακή και την Κοινή Νέα Ελληνική: Μια κοινωνιογλωσσολογική προσέγγιση. In A. Ralli, P. Barka, B. D. Joseph & S. Bompolas (eds.), *Proceedings of the 8th International Conference of Modern Greek Dialects and Linguistics Theory (MGDLT8)*. Patras: University of Patras, 325–338.